

การต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม* ANTI-AND PROTECTION OF INDIVIDUALS FROM BULLYING IN SOCIETY

รัตนา ตฤณารังสี

Ratana Trissanarungsee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: wcs.ratana@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม ใช้การวิธีการศึกษาเอกสารและการวิเคราะห์ พบว่าการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น (Bullying) ถือเป็นปัญหาทางสังคมที่มีความสำคัญในระดับสากล โดยปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง ครอบครัวและผู้ใกล้ชิดของผู้ถูกกลั่นแกล้ง ตลอดจนคนในสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งจากปัญหาการกลั่นแกล้ง หรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้ง ทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์หรือทางสังคม และการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือทางไซเบอร์ นั้น มีประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจว่า ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ และประเทศไทยมีการดำเนินนโยบายหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้งหรือปกป้องคุ้มครองบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งในสังคม

คำสำคัญ: การต่อต้าน; การคุ้มครองบุคคล; การถูกกลั่นแกล้งในสังคม

Abstract

This academic article aims to study the resistance and protection of individuals from being bullied in society. Using the method of document study and analysis, it was found that bullying is a social problem of international importance. This problem affects the bullied person, their family and relatives, as well as people in society and related agencies. From the problem of bullying or bullying of others that occurs in society, whether it is physical bullying, verbal bullying, relational or social bullying, and bullying via

* Received February 14, 2025; Revised March 6, 2025; Accepted March 9, 2025

electronic media or cyber, there are interesting points to consider. Currently, various countries, including Thailand, have implemented policies or legal measures to combat bullying or protect individuals who are bullied in society.

Keywords: Resistance; Personal Protection; Social Harassment

บทนำ

ในสังคมทุกวันนี้ การบูลลี่ (bully) หรือการกลั่นแกล้งของบุคคลในสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในโรงเรียน สถานที่ทำงาน สังคมออนไลน์หรือแม้กระทั่งในบ้าน และสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน โดยมูลเหตุของการกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ทั้งความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความแตกต่างทางเชื้อชาติ การนับถือศาสนา สีผิว ความแตกต่าง ทางเพศ สถานะทางสังคม รวมทั้งสภาวะทางจิตใจของบุคคล เช่น การเคยถูกรังแกมาก่อน การเผชิญกับประสบการณ์ร้าย ๆ ในวัยเด็ก และการอิจฉาริษยา เป็นต้น จากปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น ล้วนเป็นมูลเหตุให้เกิดการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลได้ทั้งสิ้น และเมื่อมีการกลั่นแกล้ง หรือการข่มเหงรังแกบุคคลเกิดขึ้นแล้ว ผลจากการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงทั้งต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งและผู้กลั่นแกล้ง และอาจเกิดเป็นผลกระทบทั้งในระยะสั้นหรือระยะยาว ตลอดจนการส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาต่อสังคมโดยรวม (พิชานี ชื่นปรีชา, 2558)

ก่อนอื่นต้องมาทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า บูลลี่ ปัจจุบันทุกคนคงได้ยินและคุ้นเคยกับคำว่า บูลลี่ และเข้าใจความหมายของ คำดังกล่าวว่า บูลลี่ หมายถึง บูลลี่ (Bullying) หมายความว่า การกลั่นแกล้ง ซึ่งหมายถึง การระราน การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง หรือการรังแกผู้อื่นให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ พฤติกรรมเหล่านี้ หากเกิดขึ้นในชีวิตจริงโดยส่วนใหญ่มักเป็นการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา สถานะทางสังคม รวมถึง การทำร้ายร่างกาย ขณะที่การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของการประจาน ในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งหลายครั้งได้สร้างผลกระทบทางความรู้สึกอย่างรุนแรงจนอาจเกิดเป็นบาดแผลทางจิตใจที่ฝังลึกหรืออาจลุกลามจนกระทั่งเกิดการทำร้ายร่างกายได้นอกจากนี้ จากการศึกษาในทางวิชาการ พบว่าการกลั่นแกล้งดังกล่าวมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดระหว่างบุคคลซึ่งอาจเกิดได้หลากหลายรูปแบบ วิธีการ หรือความสัมพันธ์ การกลั่นแกล้งไม่ใช่แค่เป็นปัญหาระหว่างผู้กลั่นแกล้งกับผู้ถูกกลั่นแกล้ง หากแต่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปรากฏการณ์กลุ่ม (Group Phenomenon) ที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคม โดยองค์ประกอบของการกลั่นแกล้งจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ที่สำคัญ ได้แก่ 1. การมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา 2. เป็นการกระทำ

ต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน และ 3. มีแนวโน้มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือ มีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ

การบูลลี่ (Bully) หรือการกลั่นแกล้ง

ถึงแม้ว่าผู้กลั่นแกล้งจะเป็นผู้กระทำ แต่จากการศึกษาของนักวิชาการกลับพบว่า พวกเขาได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งด้วยเช่นกัน โดยจากพฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งที่อาจพัฒนาไปเป็นพฤติกรรมอาชญากรรมที่รุนแรงมากขึ้นหรือนำไปสู่การเข้าสู่การลงโทษตามกระบวนการ ทางกฎหมายได้ในอนาคต (Sullivan et al., 2004) ในบางครั้งผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งคิดว่าจำเป็นที่จะต้องแก้แค้นด้วยการสู้กลับใช้อาวุธตอบโต้ หรือแม้กระทั่งฆ่าตัวตายเมื่อมองต่อไปในด้านของผลกระทบจากการกลั่นแกล้ง จะพบว่า ไม่เพียงแต่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเท่านั้น ที่ตกเป็นเหยื่อในเหตุการณ์ หากแต่อีกสององค์ประกอบในสามเหลี่ยมการกลั่นแกล้งอย่าง ผู้กลั่นแกล้ง และผู้เห็น/มีส่วนร่วมในเหตุการณ์เอง ล้วนแต่ได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งด้วยเช่นกัน จากการศึกษาของ (Robison, 2010) พบว่า ผู้กลั่นแกล้งมักจะออกจากการศึกษาก่อนจบ มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมต่าง ๆ และมีแนวโน้มที่จะตกงาน ในขณะที่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง มักจะทรมานจากความเครียด ความกังวล และขาดความมั่นใจในตนเอง นอกจากผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้งแล้ว เห็นว่ามีส่วนร่วมในเหตุการณ์ก็เป็นขอของการกลั่นแกล้งเช่นกัน พวกเขามักรู้สึกว่ตนเองขาดความสามารถในการที่จะยับยั้งเหตุการณ์ หรือรู้สึกผิดที่ช่วยเหลือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งไม่ได้ (Robison, 2010)

การกลั่นแกล้งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการกลั่นแกล้งโดยทางตรง คือ พฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกอยู่ ในที่นั้นด้วย โดยจะมุ่งประสงค์ต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกอย่างเปิดเผย เช่น การผลัก การพูดจาหยาบคายหรือว่ากล่าวอย่าง ไม่สุภาพ เป็นต้น ในขณะที่การกลั่นแกล้งโดยอ้อม คือ พฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งมิได้เกิดโดยตรงต่อเป้าหมาย เช่น การปล่อยข่าวลือ การนิทา หรือการยุยงให้เป้าหมายถูกกีดกันจากสังคม เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถจำแนกประเภทของการกลั่นแกล้งโดยพิจารณาจากลักษณะของพฤติกรรมที่ผู้กลั่นแกล้งกระทำต่อเหยื่อเป้าหมาย โดยเหยื่ออาจต้องประสบกับการกลั่นแกล้งมากกว่าหนึ่งประเภทในช่วงระยะเวลาที่มีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น ซึ่งประเภทของการกลั่นแกล้งในที่นี้ ได้แก่ การกลั่นแกล้ง ทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (ดวงเด่น นาคสีหราช, 2562)

สำหรับบทความหรือแนวความเห็นทางวิชาการทั้งของต่างประเทศและของไทย ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าบูลลี่ไว้ด้วยเช่นกัน เช่น Baltic Journal of Law

& Politics ระบุว่า ความหมายและลักษณะของการกระทำบุลลีที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ในทางภาษาศาสตร์ หมายถึง การกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา (Intentional Aggressive Behavior) การห้อมล้อม (Mobbing) การข่มขู่ (Harassment) การรังควาน (Pestering) การปฏิบัติโดยเพิกเฉย (Silent Treatment) การเพิกเฉย (Ignoring) และการกระทำอื่น ๆ โดยมุ่งประสงค์จะให้เกิดความเจ็บปวด (Pain) หรือความอึดอัด (Discomfort) โดยนักอักษรศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Literature) ได้ระบุแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำบุลลีว่าเป็นการลดทอนความเป็นมนุษย์โดยตรงหรือโดยอ้อม ด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและพฤติกรรมรุนแรง โดยมีการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการซ้ำๆ แก่บุคคลอื่นซึ่งไม่สามารถปกป้องตนเองได้ International Journal Of Cyber Criminology: ระบุว่า การบุลลีมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การบุลลีโดยเปิดเผย (Overt Bullying) และการบุลลีโดยแอบแฝง (Covert Bullying) โดยการบุลลีโดยเปิดเผยจะเกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย เช่น การตี การเตะ การผลัก การล่วงเกินทางเพศ (Sexual Touching) ส่วนการบุลลีโดยแอบแฝง เช่น การสะกดรอย การแอบจ้อง การซุบซิบนินทา การคุกคาม ด้วยวาจา และการข่มขู่ คุกคาม เป็นต้น (ธนิศมนต์ จันอริญ, 2560)

ผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง (เหยื่อ)

การกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกไม่ว่าจะเป็นประเภทหรือรูปแบบใดก็ตามย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งได้ในหลายประการ ทั้งผลกระทบภายนอก เช่น ร่างกาย หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือผลกระทบภายใน เช่น สภาพชีวิต หรือสภาพจิตใจ เป็นต้น ซึ่งจากผลการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า การกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลนั้นก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง (เหยื่อ) ดังนี้

1. ผลกระทบต่อชีวิต พฤติกรรมการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลอื่นนั้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่มีความร้ายแรงมากที่สุดต่อบุคคลที่เป็นผู้ถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบถึงขั้นนำไปสู่การฆ่าตัวตาย (Suicide)

2. ผลกระทบต่อร่างกาย โดยผลของการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บทางกายภาพ เช่น การขว้างปาสิ่งของใส่ การแกล้งให้ลื่นล้ม ข่มขู่ ชกต่อย เป็นต้น โดยผลของการกระทำนอกจากจะเกิดผลกระทบต่อร่างกายแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจได้อีกด้วย ในบางกรณีการกลั่นแกล้ง ข่มเหง หรือรังแกนั้นอาจมีผล ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งมีภาวะซึมเศร้า และมีความวิตกกังวลซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการนอนหลับ การรับประทานอาหาร และการสูญเสียความสนใจในกิจกรรมที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งเคยสนุก โดยภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลนี้อาจส่งผลกระทบในระยะยาว ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดปัญหาด้านสุขภาพร่างกายตามมาได้

3. ผลกระทบต่อจิตใจ ปัญหาทางด้านจิตใจถือเป็นปัญหาสำคัญที่มักเกิดขึ้น ภายหลังเมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งทำให้เกิดผลกระทบที่มีลักษณะเป็นอาการภายในจิตใจ เช่น การเกิดภาวะซึมเศร้า (Depression) ทำให้มีอาการหดหู่ สะเทือนใจ สิ้นหวัง ท้อแท้ หรือหมดกำลังใจ การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (Loss of Confidence) ทำให้ไม่มีความมั่นใจในตัวเองหรือรู้สึกว่าคุณค่าลดลง การเกิด ความหวาดกลัว (Fear) โดยเฉพาะการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันจะทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความหวาดกลัว และรู้สึกว่าคุณค่าตนเองไม่ปลอดภัยมากกว่าการกลั่นแกล้งทางกายภาพ

4. ผลกระทบด้านอื่น ๆ การถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแก นอกจากจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่น ๆ ตามมาได้ อีกหลายประการ ดังนี้ผลกระทบด้านการศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน และผลกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นต้น (สุภาวดี เจริญวานิช, 2560)

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งของประเทศไทย

ปัญหาการถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแกของบุคคลถือเป็นปัญหาทางสังคมที่มีความสำคัญและในปัจจุบันมีแนวโน้มการกระทำผิดที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบทั้งต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้ง องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสังคม การถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแกอาจเกิดขึ้นได้ในหลายบริบทและมีลักษณะของการถูกกระทำ ที่แตกต่างกัน เช่น การถูกกลั่นแกล้งภายในสถานประกอบการ การถูกกลั่นแกล้งภายในที่ทำงาน การถูกกลั่นแกล้งภายในครอบครัว หรือการถูกกลั่นแกล้งในทางสังคมออนไลน์ จากความแตกต่างดังกล่าวทำให้การพิจารณาความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี ซึ่งบางกรณีอาจจะเป็นการกระทำโดยละเมิด บางกรณีอาจจะเป็นการกระทำความผิดในทางอาญา หรือบางกรณีอาจจะไม่เป็นความผิดก็ได้ ดังนั้น การศึกษาและ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งของบุคคลในสังคมย่อมจะทำให้บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้ตระหนักและรับทราบเกี่ยวกับสภาพปัญหา รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและป้องกันปัญหาการถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแกของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้การปรับใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ โดยหลักการแล้วบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่กระทำการใด ๆ ได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบ กระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามมาตรา 25 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากหลักการดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะทั่วไปของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลแล้ว จะเห็นได้ว่า ลักษณะทั่วไปที่สำคัญของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลไม่ว่าจะเป็นการมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา หรือมีการกระทำซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ นั้น ล้วนแต่มีลักษณะทางพฤติกรรมที่ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนา ไม่ว่าจะโดยเปิดเผยหรือซ่อนเร้นเพื่อมุ่งหมายกระทำต่อผู้ถูกกระทำให้ได้รับความเดือดร้อนหรือเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียง ดังนั้น เมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นแล้วยังมีลักษณะเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพบางประการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิส่วนบุคคล

1.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย มาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อรับรองและกำหนดหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล โดยบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่เสมือนหนึ่งเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากชีวิตและร่างกายเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ในการใช้สิทธิ และเสรีภาพดังกล่าวนี้จะต้องระมัดระวังไม่ให้กระทบสิทธิของบุคคลอื่นๆ ด้วย ดังนั้น หากมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกในทางกายภาพเกิดขึ้น โดยผู้กระทำใช้กำลังที่เหนือกว่ากระทำต่อเหยื่อ ซึ่งเป็นเป้าหมาย เช่น ตี ตะบอย ผลัก กักขังหน่วงเหนี่ยว หรือกระทำอนาจาร เป็นต้น ย่อมถือได้ว่าผู้กระทำดังกล่าวได้ก้าวล่วงหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้อื่นโดยชัดแจ้ง

1.2 สิทธิส่วนบุคคล มาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว เพื่อวางหลักการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ บทบัญญัติเพื่อคุ้มครอง สิทธิความเป็นส่วนตัว หมายความว่ารวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลมิให้ถูกละเมิด ตลอดทั้งเพื่อปกป้อง และควบคุมรัฐในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของปัจเจกบุคคลต่อสาธารณะ¹⁷² ดังนั้น เมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลเกิดขึ้นไม่ว่าจะ

เป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ หรือการกลั่นแกล้งด้วยวาจา หรือการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ การกระทำความผิดกล่าวล่วงแต่เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกระทำ(เหยื่อ) แทบทั้งสิ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น จะเห็นได้ว่า การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ถูกกลั่นแกล้ง ช่มเหง หรือรังแก จะมีความสัมพันธ์กับการใช้เสรีภาพในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ สิทธิส่วนบุคคลกับเสรีภาพในการแสดงออก จะมีความเชื่อมโยงกัน ขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้แต่ละบุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้อย่างเหมาะสมและไม่ไปกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้น แม้ว่าบุคคลต่างๆ จะมีเสรีภาพในการแสดงออก แสดงความคิดเห็น พูด เขียน หรือพิมพ์ แต่ถ้าการใช้เสรีภาพเหล่านั้นไปกระทบกับสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ก็อาจถูกจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้เช่นกันภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

2. มาตรการทางอาญา ในปัจจุบันประเทศไทยยังมิได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองหรือป้องกัน การถูกระทำเพราะเหตุแห่งการกลั่นแกล้งหรือช่มเหงรังแกบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น เมื่อมีข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติเกิดขึ้น การพิจารณาความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหาย จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากหลักกฎหมายทั่วไปหรือจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความสำคัญ คือ มาตรการทางอาญา โดยปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาซึ่งอาจนำมาปรับใช้ในการคุ้มครองป้องกันผู้เสียหายจากพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการกลั่นแกล้งหรือรังแก (Bullying) ผู้อื่นนั้น มีกฎหมาย ที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดกล่าวไว้หลายฐานความผิด ครอบคลุม ทั้งการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม (Traditional Bullying) กล่าวคือ การกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา และการกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ และมีมาตรการทางอาญาในการกำหนดความผิดกับการกลั่นแกล้งในพื้นที่ไซเบอร์ด้วย โดยความผิดหลักจะบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา และหากเป็นการกระทำความผิดด้วยคอมพิวเตอร์ก็มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 กำหนดไว้

3. มาตรการทางแพ่ง มาตรการทางแพ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีความสำคัญ โดยมาตรการทางแพ่งเป็นการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ถูกระทำการกลั่นแกล้ง (เหยื่อ) เป็นสำคัญ และเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นหลังจากมีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้นแล้ว โดยมีความ มุ่งหมายให้ผู้กลั่นแกล้งได้ชดใช้ค่าเสียหายในลักษณะค่าสินไหมทดแทนทั้งที่คำนวณเป็นเงินได้ หรือที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้ให้แก่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างมาตรการทางแพ่งและมาตรการทางอาญานั้น ได้แก่ มาตรการ

ทางแพ่งมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหาย ให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ แตกต่างจากมาตรการทางอาญาที่มีความมุ่งหมายที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดให้รู้สึกเข็ดหลาบ และเพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างในการกระทำความผิดนั้นอีก สำหรับมาตรการทางแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น

4. มาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

- 4.1 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- 4.2 พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522
- 4.3 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522
- 4.4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 4.5 พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547
- 4.6 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547
- 4.7 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547
- 4.8 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
- 4.9 พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

พฤติกรรมกลั่นแกล้งและคุกคามผู้อื่น ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น การล้อเลียน เสียดสีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลเสียและสร้างความเสียหายให้กับผู้ถูกบูลลี่ เป็นลักษณะของการกระทำความผิดทางไซเบอร์ หรือ Cyberbullying การกระทำความผิดดังกล่าว หากสามารถระบุตัวบุคคลที่ถูกกล่าวถึงได้ว่าเป็นใคร (แม้ไม่ได้เอ่ยชื่อ) อาจจะสามารถเข้าข่ายความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 การใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามและทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จะมีความผิดฐาน หมิ่นประมาท มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ส่วน มาตรา 328 ถ้าเป็นการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา ไม่ว่าจะใช้ภาพหรือตัวอักษร หรือบันทึกเสียง หรือบันทึกภาพ หรือข่าวประกาศด้วยวิธีใด ๆ จะมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท อย่างไรก็ตาม สำหรับกฎหมายหมิ่นประมาทนี้ ยังมีข้อจำกัดตรงที่การตัดสินว่ามีความผิดหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาด้วยว่าถ้อยคำที่ใช้กลั่นแกล้งล้อเลียนกันนั้นสามารถเป็นจริงได้หรือไม่ หากล้อเลียนกันด้วยข้อความที่เป็นไปไม่ได้ หรือถ้อยคำที่ใช้ไม่ถึงขนาดทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ก็จะไม่เป็นความผิด

นอกจากนี้ ยังมี ประมวลกฎหมายอาญาอื่น ๆ บางข้อที่นำมาปรับใช้กับคดีนี้ได้ แม้จะไม่ครอบคลุมทั้งหมด เช่น มาตรา 392 ผู้ที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว ตกใจ โดยการขู่ เชื้อเชิญ มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 397 หากรังแก ช่มเหิง คุกคามผู้อื่น หรือทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ มีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ส่วน พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ มาตรา 14 กรณีโพสต์ข้อมูลที่บิดเบือน หรือปลอมแปลง ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลที่เป็นเท็จ ซึ่งคนอื่นสามารถเข้าไปดูข้อมูลนั้นได้ ทำให้ผู้อื่นเสียหาย รวมทั้งข้อมูลลามกต่าง ๆ ทั้งผู้โพสต์และผู้เผยแพร่ส่งต่อ จะมีความผิดต้อง ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ กระทรวงยุติธรรมขอความร่วมมือประชาชน ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างมีสติ หากพบเห็นการ Cyberbullying ไม่ควรแชร์ต่อ ไม่ควรคอมเมนต์ และไม่ควไปยุ่งเกี่ยว ไม่ว่าจะทางใด เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันปัญหาอาชญากรรมที่อาจจะตามมา และไม่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะที่สุ่มเสี่ยงว่าจะผิดกฎหมาย หรือใช้เป็นเครื่องมือในการทำร้ายผู้อื่น (ฐานเศรษฐกิจ, 2566)

และมีมาตรา 294/1 การกลั่นแกล้ง(Bullying) บุคคลอื่น โดยการกล่าวหาหรือมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ หรือทำให้มี ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลให้สุขภาพร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกรกระทำ เสื่อมสภาพ ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดดังกล่าวไว้เป็นโทษจำคุก 1 ปี ปรับไม่เกิน 20,000 บาท

การกลั่นแกล้งจะประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ที่สำคัญ ได้แก่ 1. การมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา 2. เป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน และ 3. มีแนวโน้มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ

มีผลกระทบต่อ 1. ร่างกาย 2. จิตใจ 3. ชีวิต และ 4. ด้านอื่น ๆ

หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ โดยหลักการแล้วบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่กระทำการใด ๆ ได้ มาตรา 25 28 34 และ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ 2550

ภาพที่ 1 การต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม

สรุป

การบูลลี่ (Bullying) หรือการกลั่นแกล้งกันในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับใคร และไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งด้วยประเพณีหรือวิธีการใดทั้งการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้ง ทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ หรือการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางไซเบอร์ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ถูกกลั่นแกล้งและผู้กลั่นแกล้ง โดยผู้ถูกกลั่นแกล้งอาจได้รับผลกระทบที่ปรากฏชัดเจนกว่าเนื่องจากอยู่ในสถานะของผู้ถูกระทำ ซึ่งหากถูกกลั่นแกล้งบ่อยครั้งซ้ำแล้วซ้ำเล่า อาจสร้างบาดแผลฉกรรจ์ขึ้นในใจของผู้ถูกกลั่นแกล้ง เกิดภาวะซึมเศร้า หดหู่ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่า เกิดความหวาดกลัว จนอาจทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตจนถึงขั้นการฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการถูกกลั่นแกล้ง ในขณะเดียวกัน ผู้กลั่นแกล้งเองอาจเห็นความเจ็บปวด ความทุกข์ และความอับอายของผู้ถูกกลั่นแกล้งเป็นเรื่องสนุกจนเสพติดการกระทำและความรุนแรง และอาจกลายเป็นอาชญากรในอนาคตได้เช่นกัน ปัญหานี้จึงไม่ใช่ปัญหาที่ภาครัฐและสังคม จะเพิกเฉยได้อีกต่อไป หากแต่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะทุกคนต่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน อันถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ของทุกคนที่ได้รับการรับรองและได้รับการปกป้องคุ้มครองภายใต้หลักการของความตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนหลักการภายใต้รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- ฐานเศรษฐกิจ. (2566). *ไซเบอร์บูลลี่ การหมิ่นประมาทด้วยข้อความทางออนไลน์ โทษหนักถึงคุก*. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://shorturl.asia/IG4Dx>
- ดวงเด่น นาคสีหราช. (2562). ทศนคติและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุม การกลั่นแกล้งรังแกทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย : ศึกษากรณีในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสาร CMU Journal of Law and Social Sciences คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 12(1), 135-171.
- ธณัศมนต์ จันอัญญ. (2560). *การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกข่มเหงรังแกบนไซเบอร์* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชขานี ชื่นปรีชา. (2558). *มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันความรุนแรงภายในสถานศึกษา* (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุภาวดี เจริญวานิช. (2560). การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ : ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น (Cyber Bullying Impacts and Preventions in Adolescents). *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 5(4), 639-648.
- Robison, K. (2010). *Bullies and Victims: A Primer for Parents*. USA: National Association of School Psychologists.
- Sullivan, K. et al. (2004). *Bullying in Secondary Schools: What it looks like and How to manage it*. Washington DC: Sage Publications.